

Dağlık Karabağ Kazanacak! Ezilen Halklar Kazanacak! (2/4)

Posted on 30/10/2020

SSCB VE ERMENİSTAN...

15 Cumhuriyet'in oluşturduğu SSCB'de '60'lı yıllardan sonra Nikita Kruşçev ile başlayan geri dönüş, M. Gorbaçov ile derinleştirilen Glastnost (Açıklık) ve Perestroyka (Yeniden Yapılanma) politikaları ile sosyalizmin ilk kalesinde burjuvazi iktidarı ele geçirmiş oldu. Boris Yeltsin eliyle de açık ve net olarak dört ayak üstüne oturtuldu. '90'lı yıllarda "sosyalist cumhuriyetler"de egemen olan bürokrat burjuva kliklerin yerlerini, milliyetçi başkaldırılarıyla iktidara gelen ve "demokratik" görünümlü "batı yanlısı" emperyalizmle ilişkili klikler almaya başladı. Bu fırtına, Rus Sosyal Emperyalizmin hakimiyeti altındaki Sovyetler'den bütün cumhuriyetlerin kopmasını beraberinde getirdi. Batılı emperyalist devletler arayıp da bulamadıkları bu fırsatı, büyük bir gücün parçalanmasını ellerini ovuşturarak izlediler. Hatta desteklediler ve önce Litvanya, Estonya sonra Beyaz Rusya, Ukrayna, Kazakistan, Ermenistan, Azerbaycan, Moldova, Gürcistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan, Letonya Sovyetler'den ayrılarak kendi "bağımsız" devletlerini kurdu.

Sovyet döneminde hiçbir cumhuriyet bağımsız karar alabilme, ekonomik ve siyasi ilişkiler geliştirebilme özgürlüğüne sahip değildi. Cumhuriyetler, Sovyetler'in genel çıkarları göz önünde bulundurularak kararlara uymak durumundaydılar. Yeni süreçte artık kendi parlamentolarında iç ve dış konularda politika belirleme özgürlüğüne sahip oldular. Eskiden var olan tek partili komünist parti dönemi yerine çok partili parlamenter sisteme geçilerek, aynı zamanda yabancı devletlerle ekonomik ve sosyal ilişkiler geliştirebilme imkanını elde

ettiler.

Ermenistan'ın da içinde bulunduğu Sovyetler'in arka bahçesini oluşturan Kafkaslar etnik, mezhepsel, ulusal kimlikler bakımından en zengin bölgelerden biridir. Karadeniz'den Hazar Denizi'ne kadar uzanan 245 bin km² alana Kafkaslar denir. Burada başlıca cumhuriyetler Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan ile ayrıca Özerk cumhuriyetler Çerkezler, Osetler, Tacikler, Dağıstanlılar, Çeçenler, Inguşlar, Abhazlar bulunur. Bunların yanısıra 50'ye yakın irili-ufaklı çeşitli milliyetlere mensup topluluk yaşar.

Bağımsızlıklarını ilan eden halklar, kendilerini bekleyen tehlikenin farkında olamadılar. Ancak yaşayarak görerek farkında olabiliyorlardı. Batı ile ABD'nin pembe vaatleri ile demokrasi söylemlerinin, içi boş sözlerden ibaret olduğunu ancak acı hayatın gerçeklerini yaşayarak göreceklerdi. Batı'nın "kot pantolon", "dolar hevesi" vb. propagandaları kitlelerde muazzam etki gösterdi. Bürokrat burjuvazinin bulaştığı yolsuzluk ve rüşvetin had safhaya ulaştığı cumhuriyetlerde, kitlelerde oluşan tepki, milyonların sokaklara inmesine neden oldu. Komünist olmanın, KP'yi savunmanın çok büyük bir tepkiyle karşılandığı '90'lı yıllarda halkın yükselen devrimci dalgasını, çok iyi kullanan, kendi pazarına sahip çıkan yeni burjuvaziler, iktidarı kitlelerin desteği ile ele geçirdi.

Bu durum sadece Ermenistan'a özgü bir durum değildi. Tüm Kafkaslar'ı hatta cumhuriyetleri de içine alan, koşulların tarihsel dayatması idi. Tüm cumhuriyetlerde "sosyalizm" adı altında bir avuç bürokrat burjuvazinin hakimiyetinin hüküm sürdüğü sistemde, kitlelere "sosyalizm" diye gösterilen sistem, özünde iktidarı ele geçiren burjuvazinin hakim olduğu düzen idi. Gösteriler, var olduğu iddia edilen sosyalizme artık güven duymayan, öfke ve tepkileri artık kontrol edilemeyen, sokaklara taşan insan seline dönüştü. Kitlelerin bu muazzam başkaldırılarını çok iyi kullanan Ermeni burjuvazisi de dönemin çok tanınmış entelektüel, yazarlardan oluşan 10 kişilik komiteyle açlık grevine başladı.

KARABAĞ KOMİTESİ...

10 kişiden oluşan ve kendilerini Karabağ Komitesi olarak adlandıran açlık grevcileri Yerevan'ın en işlek merkezi olan Opera Meydanı'nda 1988 yılında "Bağımsızlık Hareketi"ni başlattı. Öyle ki, Ermenistan'ın dört bir yanından Yerevan'a akın akın gelen 1 milyon kişi toplandı. Halk desteğini de alan "Bağımsızlık Hareketi" talepleri gerçekleşene kadar eylemlerini sürdüreceklerini açıkladılar. Hareketin siyasi talepleri arasında:

Ermenistan'ın SSCB'den ayrılarak bağımsızlığına kavuşması

Dağlık Karabağ'ın Azerbaycan'dan ayrılarak Ermenistan'a bağlanması

Atom santralinin kapatılması

Nairi Kauçuk fabrikasının kapatılması... vb. yer alıyordu.

Azerbaycan ile Ermenistan arasında Dağlık Karabağ meselesi yüzünden patlak veren savaşta halk, savaşın faturasını çok ağır bir biçimde öderken savaş, kuşatma, ekonomik kriz, hayat pahalılığı yetmiyormuş gibi Ermenistan'ın ikinci büyük şehri olan Leninagan'da (Gümrü) meydana gelen 7.2 büyüklüğündeki Spitak depremi 20 binden fazla insanın ölümü, yüzbinlerce insanın yaralanmasıyla sonuçlandı. Deprem, halkı evlerinden ederken ayrı bir trajedi ile karşı karşıya getirdi.

Soğuk iklim kuşağında olan, -30'ları gören- Ermenistan'a en büyük yardım Diaspora Ermenilerinden geldi. Türk ambargosu ve kuşatması altında kıtlık ve soğuk, enerji hatlarının kesilmesi ile yaşam savaşı veren halk, Türk devletinin yardım talebini reddetti. Bu durum Diaspora ile Ermenistan arasında dayanışmayı tetiklerken, ulusal birlik oluşturulması bakımından ise zemin hazırladı.

Karabağ Komitesi artık siyasal bir parti haline; EUH (Ermeni Ulusal Hareketi) dönüşünce, 1990 yılında parlamentoda yapılan oylamada EUH lideri olan Levon Der Petrosyan, parlamento başkanlığına, bilahare cumhurbaşkanlığı seçimlerini kazanarak devlet başkanlığına seçildi. Oy çoğunluğu ile ABD, Fransa'da olduğu gibi başkanlık sistemini onaylandı. Muhalif partiler ise Sosyal Demokratlar, Taşnaklar, Hınçaklar ve Liberallerden oluşuyordu. 21 Eylül 1991'de ise resmen SSCB'den koparak bağımsızlık ilan edildi.

Sosyalizm döneminde ülkenin ekonomik ve siyasi durumu göz önünde bulundurularak birçok fabrika inşa edilmiştir. Bağımsızlık hareketlerinden sonra fabrikalar, gaz ve elektrik hatlarının kuşatma, ambargo nedeniyle kesilmesinden sonra fabrikalar çalışmaz, inşaatlar ise durma noktasına gelmiştir. Tepkiler nedeniyle kapatılan 5 bin kişinin çalıştığı Nairi Kauçuk Fabrikası, ülkenin en büyük sanayi kuruluşu idi. Ülke ekonomisini tek yanlı geliştiren Ruslar bu fabrikayı Rusya'nın ve "Doğu Bloğu"nun kauçuk ihtiyacını karşılayacak biçimde konumlandırmıştı. Ne var ki fabrikadan çıkan zehirli kimyasal artıklar nedeniyle ekolojik denge bozulmuş, sakat çocuk doğumları artmış, ölüm vakalarında artış gözlenirken, çevrede yeşil saha adına bir bitki dahi kalmamıştı.

Öte yandan atom santrali ise yine "bağımsızlık" nedeniyle durdurulmuş bu nedenle de halk elektriksizliğe mahkum olmuştu.

Ազատ, Անկախ, Հայաստան! (Özgür ve Bağımsız Ermenistan!)

Umut olarak görülen, sorunları çözmek vaadiyle iktidara talip olan Levon Der Petrosyan dönemi hiç de öyle zannedildiği gibi kolay olmadı. Anti-komünist söylemler, Ազատ-անկախ -հայաստան (Özgür ve Bağımsız Ermenistan) gibi sloganlar dönemin en çok atılan sloganları idi. Halkın en doğal ekonomik-sosyal talepleri, rüşvet ve yolsuzlukların durdurulması, yeni iş sahalarının açılması Gürcü, Azeri, Türk kuşatması altında kalan Ermenistan'ın enerji ve temel ihtiyaçlarının karşılanması, hükümetin acil olarak çözmesi gereken politikalarının başında geliyordu.

Rusya'dan kopuş Azeri, Gürcü ve Türk tehdidi altında kalan Ermeni halkının siyasi yöneticilerini kara kara düşündürüyordu. Muhalefette söylenen ve vaat edilen hiçbir program hayata geçirilemedi. Halk çaresiz, yeni arayışlar içerisinde kalırken, kitlelerdeki hoşnutsuzluk her geçen gün artıyordu. Üç yıl içerisinde halk, kendi yaşantısıyla her geçen gün daha da kötüye giden hayat koşullarında eskiye dönüşü mumla aramaya başlarken artık her şey çok geçti. Levon Der Petrosyan'a olan güven her geçen gün azaldı.

Ekonomik çöküntü beraberinde sosyal çöküntüyü de getirdi. Sosyalist düzenin ürettiği değerler komünizm karşıtlığı ile teker teker ayaklar altına alındı. Vatan sevgisi, anayurt savunması, sanat ve kültüre verilen önem, okuma-yazma-eğitim seviyesinin en yüksek seviyeye ulaşması, uzay bilimleri konusunda sınırsız gelişme gibi sosyalist toplumun insan tipi yerine, yoz ve "dolar" üzerine kurulan bir hayat hesaplayan yeni bir kuşak ve anlayış topluma hakim oldu. Sovyet Ermenistanı'nda 1949 yılından bu yana cumhuriyet meydanına inşa edilen, Ermenistan sembolleri arasında bulunan Lenin heykeli, kitleler provokasyona getirilerek 1991 yılında yerinden kaldırıldı.

Kaynak: ozgurgelecek18.net

[Yazının birinci bölümü için tıklayınız](#)